

Motion

1984/85:3218

Rolf Dahlberg m. fl.

Försöksverksamhet med förenklade regler om byggnadslov m. m. i vissa kommuner (prop. 1984/85:207)

I proposition 1984/85:207 föreslår regeringen försöksverksamhet i s. k. frikommuner, som innebär att krav på bygglov för uppförande av hus m. m. skall kunna slopas i stads- och byggnadsplaner efter bestämmelser, som frikommunerna får besluta om. Utanför detaljplanelagda områden skall frikommunerna i beslut, som fastställs av länsstyrelse, få bevilja andra begränsningar och undantag från bygglovskrav m. m. Krav på registrering och prövning av handlingar m. m. i bygglovsärenden skall också kunna jämkas m. m.

Att nyttja lagstiftningen i experimentsyfte med lokal giltighet under begränsad tid får anses främmande för normala strävanden vid lagstiftning, som skall vara ett överskådligt system av regler, vilka gäller för alla medborgare. Tillfälliga förändringar med lokal giltighet harmonierar inte med grundsynen att lagar skall återge en väl genomtänkt ordning, som reglerar viktigare rättsfrågor mellan medborgare och det allmänna med generell giltighet. Att några medborgare behandlas på ett mer obundet sätt betyder i princip att en strängare och mer bunden ordning kommer att gälla för alla andra. Om vissa samhällsinslag eller kontroller är obehövliga bör detta i vanlig ordning granskas och bestämmas av riksdagen med giltighet för alla på det sätt som hittills varit en huvudregel för all svensk lagstiftning.

Lagförslaget och PBL:s överensstämmelse med grundlagen

Regeringen för i propositionen ett resonemang om det framlagda förslagets relation till PBL och om såväl förslagets som PBL:s överensstämmelse med grundlagen. Regeringen sammanfattar sitt resonemang så att såväl PBL till alla delar som det nu framlagda förslaget är i enlighet med grundlagen.

En sådan slutsats går inte att dra. Den del av PBL som enligt lagrådet strider mot regeringsformen är det nya plansystemet. Då det i propositionen framlagda förslaget är anpassat till nuvarande planlagstiftning är det en aning opåkallat att i detta sammanhang ta upp PBL:s överensstämmelse med grundlagen. Det går inte att tolka på annat sätt än att regeringen bakvägen vill inhämta riksdagens gillande av PBL och därmed underkännande av lagrådet. Vi kan inte acceptera ett sådant förfarande. Skall en lagrådsgranskning vara meningsfull måste regeringen rätta sig efter lagrådets synpunkter och ändra lagstiftningen om lagrådet framfört kritik. I alla högsta grad gäller detta kritik i grundlagsfrågor.

Eftersom vi förutsätter att regeringen vid närmare eftertanke tänker ändra PBL-förslaget i enlighet med lagrådets kritik finns ingen anledning att riksdagen nu tar ställning till huruvida PBL överensstämmer med grundlagen. Detta bör göras när PBL-förslaget föreläggs riksdagen. Det finns då anledning att även ifrågasätta om PBL:s ersättningsregler är grundlagsenliga och förenliga med Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. En fråga där lagrådet inte är helt tydligt.

Det i propositionen framlagda förslaget strider enligt vår mening på annat sätt mot grundlagarna. Det grundläggande lagstiftningsbegreppet i RF bygger på allas lika behandling i lagen och att olika lagar inte kan gälla för skilda grupper av medborgare. En reglering med enbart lokal verkan är inte i vedertagen mening lag, utan ett ingripande i tillämpningen av gällande rätt som riksdagen inte enligt konstitutionen kan ingripa i. Förslaget strider därför mot 11:7 och 1:9 i RF och grundläggande lagstiftningsprinciper om allas lika rätt inför lagen i RF 1:2. Förslaget att vissa frikommuner skall få besluta i strid mot i övriga riket gällande rätt är således också grundlagsstridigt.

Även principen om lagstiftning i experimentsyfte får anses strida mot konstitutionell praxis, som förutsätter att normer skall vara tillräckligt beredda och genomtänkta när de antas av riksdagen för att kunna tillämpas med normal giltighet och rättsverkan i samhället. Detta gäller inte bara i förhållandet mellan enskilda och det allmänna utan också enskilda emellan. I detta fall är det t. ex. ytterst ovisst om en granne, som är missnöjd t. ex. med fyllningsarbete på granntomt, är skyldig att nöja sig med att detta skett utan byggnadslov men inom planlagt område i en frikommun.

Kommunerna skall vara tillämpande organ och lyda under lagarna men inte själva skapa normer vid sidan av riksdagens kontroll. Detaljplaner skall vara en intresseavvägning mellan sakägarna i det enskilda fallet. Grunden för beslutsfattandet är närmare reglerat i lag.

Förenklade regler om byggnadslov m. m.

Regeringen avser att testa vissa delar av det kontroversiella förslaget till ny plan- och bygglagstiftning (PBL) i några kommuner. Man har nogsamvalt ut en del av PBL-förslaget. Man har tagit med förenklingar och inskränkningar i bygglovsplikten medan de förslag om utökad bygglovgivning, som PBL innehåller, inte tas upp. Man tar inte heller upp det nya genomgripande plansystem som lagrådet ifrågasatt grundlagsenligheten i. I stället är förslaget anpassat till nuvarande planlagstiftning. Detta visar att ändringar kan göras av nuvarande lag. Ett helt nytt lagkomplex för att genomföra förenklingar torde således vara obehövligt.

En förenkling av bygglovsplikten är nödvändig att genomföra. Det är viktigt att man vid sådana förändringar beaktar alla parterns intressen så att ingen lider någon rättsförlust. I planlagda områden kan bygglovsplikten

kraftigt minska, eller t. o. m. utgå, om byggande sker inom ramen för givna planer. I områden utanför tätbebyggelse kan bygglovsplikten avskaffas och ersättas med ett enkelt anmälningsförfarande. Ett förslag med denna inriktning bör snarast föreläggas riksdagen. Ett sådant förslag måste givetvis omfatta hela landet och inte endast vissa delar därav.

Service till kommunerna

Bostadsministern har ringa förtroende för kommunernas möjligheter att klara av en förenklad byggnadslagstiftning. Han avser nämligen att komma med ett förslag att statens planverk, bostadsstyrelsen, statens lantmäteriverk och länsstyrelsernas organisationsnämnd skall ges i uppdrag att lämna särskild rådgivning om förslaget. Att formellt decentralisera beslutsfattandet men reellt styra besluten genom en centraliserad tillämpningsrådgivning är inte tilltalande. Vi har fullt förtroende för kommunernas kompetens att själva införskaffa den information som de anser behövlig, antingen hos statliga myndigheter eller hos andra.

Ett förslag om en speciell rådgivning bör inte läggas fram, allra helst som statens planverk är tilltänkt att vara huvudman för denna. Enligt vår mening, som vi framfört i motion 1984/85:2707, bör statens planverk upphöra som självständig myndighet.

Hemställen

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen avslår proposition 1984/85:207,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förslaget till ny plan- och bygglag överensstämmelse med grundlagen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett förslag till förenklade regler om byggnadslov m. m. skall utarbetas i enlighet med vad som i motionen anförts.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om service till kommunerna.

Stockholm den 10 maj 1985

ROLF DAHLBERG (m)

BERTIL DANIELSSON (m)

ERIK OLSSON (m)

STEN STURE PATERSON (m)

ANDERS BJÖRCK (m)

KNUT BILLING (m)

OVE ERIKSSON (m)

ALLAN EKSTRÖM (m)

GUNNAR BIÖRCK (m)

i Värmdö

MARGARETA GARD (m)

JAN-ERIC VIRGIN (m)

GÖTE JONSSON (m)

HANS NYHAGE (m)

ELISABETH FLEETWOOD (m)

BIRGER HAGÅRD (m)

AXEL WENNERHOLM (m)